

STORTINGET

Innst. 77 S

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:234 S (2017–2018)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Henriksen, Rigmor Aasrud, Kristian Torve, Nina Sandberg og Arild Grande om bedre tilrettelegging for toppidrettsutøvere og utdanning

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen bidra til at toppidrettsutøvere kan ta utdanning gjennom å utvikle flere tilpassede studietilbud, og legge bedre til rette for deltidsstudenter. Regjeringen oppfordres i denne sammenheng til å utrede en endring av kravet om 50 pst. studier for å få utdanningsstøtte i Statens lånekasse for utdanning.
2. Stortinget ber regjeringen å åpne for at toppidrettsutøvere og andre med særlig grunn får mulighet til å søke om utdanningsstøtte ut over åtte år. Dette skal begrunnes særskilt og søkes om til Statens lånekasse for utdanning.
3. Stortinget ber regjeringen følge opp at utdanningsinstitusjonene (universiteter, høyskoler og fagskoler) utvikler flere og tilpassede studietilbud.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Martin Henriksen, Nina Sandberg og Torstein Tvedt Solberg,

fra Høyre, Kent Gudmundsen, Turid Kristensen, Marianne Synnes og Mathilde Tybring-Gjedde, fra Fremskrittspartiet, Stine Margrethe Knutsdatter Olsen og lederen Roy Steffensen, fra Senterpartiet, Marit Arnstad og Marit Knutsdatter Strand, fra Sosialistisk Venstreparti, Mona Fagerås, fra Venstre, Guri Melby, og fra Kristelig Folkeparti, Hans Fredrik Grøvan, viser til representantforslaget. Forsknings- og høyere utdanningsminister Iselin Nybø har uttalt seg om forslaget i brev av 22. august 2018, med et supplerende brev av 16. november 2018. Brevene følger som vedlegg til denne innstillingen.

Komiteen holdt åpen høring i saken 25. oktober, hvor Norske idrettsutøveres sentralorganisasjon (NISO) og Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité deltok. NISO ønsker at det skal vedtas en overordnet anerkjennelse av at idrettsutøvere er en gruppe med særskilte behov for tilrettelegging av studier. NISO ønsker også at det skal etableres felles nasjonale retningslinjer for tilrettelegging av studier tilpasset en toppidrettsutøvers hverdag – og at samtlige norske høyskoler og universiteter skal forplikte seg til disse. Videre ønsker de at det skal være minst én kvalifisert veileder på alle studieinstitusjonene. Olympiatoppen ønsker at studenter med toppidrettsstatus skal få en «lovpålagt rett» til å få studiene tilrettelagt. Olympiatoppen ønsker også at kravet om 50 pst. studieprogresjon endres, slik at utøvere som studerer med lavere studieprogresjon enn 50 pst., kan søke om studiestøtte i henhold til den studieprogresjonen de har. Olympiatoppen ønsker videre at makstiden på 8 års studiestøtte fjernes, at Lånekassen utbetaler studiestøtte på bakgrunn av produserte stu-

diepoeng, og at utøvere kan motta studiestøtte inntil 300 studiepoeng (tilsvarende mastergrad).

Komiteen registrerer at forslagsstillerne ønsker at studiestøtteordninger skal tilrettelegges spesielt for toppidrettsutøvere gjennom å utrede retten til mindre enn 50 pst. studieprogresjon, tillate studiestøtte ut over dagens åtte års maksgrense og pålegge utdanningsinstitusjonene å utvikle flere og tilpassede studietilbud.

Komiteen er kjent med at toppidrettsutøvere er en gruppe som kan ha særskilte utfordringer med å kombinere yrkesutøvelse og utdanning, og mener det er viktig at toppidrettsutøvere har mulighet til å ta utdanning, slik at de er rustet for arbeidslivet når idrettskarrieren er over.

Komiteen viser til Olympiatoppen har inngått avtaler med en rekke høyere utdanningsinstitusjoner om tilrettelegging av studier for at toppidrettsutøverne skal få mulighet til å kombinere toppidrettsutøvelse med utdanning.

Komiteen viser til at det etter gjeldende regelverk stilles krav om at studiebelastningen må være minst 50 pst. for at det skal kunne gis økonomisk støtte gjennom Lånekassen til deltidsutdanning. Kravet har eksistert i lang tid og bygger blant annet på en prinsipiell tanke om at utdanningsstøtteordningen skal være forbeholdt personer som har utdanning som sin hovedbeskjeftigelse, det vil si personer som antas å bruke minst halvparten av en ordinær arbeidsuke på utdanningsaktiviteter. Den totale tidsrammen for støtte til høyere utdanning og andre utdanninger som er omfattet av samme regelverk, blant annet fagskoleutdanning og videregående opplæring for voksne, er åtte år.

Komiteen mener at det må være et mål for utdannings- og kompetansepolitikken å sikre alle tilgang og muligheter til å skaffe seg en utdanning, og til å utvikle sin kompetanse for å kunne bidra i samfunnet. Derfor er det bra at mange av våre fremste idrettsutøvere også vil gjøre en innsats for å ta utdanning og kvalifisere seg til annet arbeid den dagen idrettskarrieren er over. Det ligger i toppidrettens natur at karrieren er tidsbegrenset, og den dagen det skjer, er det viktig at utøverne kan stå på egne ben og bidra til samfunnet, også etter at det meste av lønn og sponsorpenger måtte ta slutt.

Komiteen er opptatt av at universiteter og høyskoler viser vilje til å finne hensiktsmessige løsninger for at studenter som trenger særskilte tilpasninger for å gjennomføre ønsket utdanningsvalg, får det. Komiteen vil understreke at slike individuelle tilpasninger ikke må gå på bekostning av den faglige kvaliteten på opplæringen eller ved å redusere kompetansekravene. Tilpasninger for den enkelte må dessuten ikke gå på bekostning av fellesskapets behov, eller svekke kvaliteten på opplæringstilbudet.

Komiteen mener det er viktig at ikke bare utdanningsinstitusjoner, men også idrettsforbundene, tilret-

telegger for at toppidrettsutøvere kan ta høyere utdanning og fullføre en grad. Komiteen viser til at Olympiatoppen allerede i dag har spesielle avtaler med 18 ulike utdanningsinstitusjoner for studieåret 2018/2019 hvor deler av det er nettstudier. Komiteen ser gjerne at flere både universiteter, høyskoler og fagskoler inngår tilsvarende samarbeidsavtaler med Olympiatoppen for å gi toppidrettsstudenter et studieopplegg med den fleksibiliteten de trenger for å kombinere idretten og studiene.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, understreker likevel at andre grupper også har tilsvarende utfordringer. Hvis en ordning innføres særskilt for toppidrettsutøvere, kan det tenkes at flere grupper av støttemottakere også vil be om lignende ordninger. Flertallet viser til at også personer med nedsatt funksjonsevne i dag har spesielle rettigheter ved manglende tilrettelegging av studiene og vil kunne ha nytte av en mer generell ordning som innbefatter redusert krav til studiebelastning for å kunne få støtte fra Lånekassen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet presiserer i den sammenheng at dagens ordning ikke fungerer godt nok, og at det, selv om flere universiteter og høyskoler har samarbeidsavtaler med Olympiatoppen, er vanskelig for mange toppidrettsutøvere å kombinere en toppidrettskarriere med utdanning. Det har blitt dokumentert gjennom den mye omtalte Leine-saken, der resultatet ble at utøveren endte med å slutte på sykepleieutdanningen fordi det ikke gikk an å kombinere det med en plass på fotballandslaget.

Disse medlemmer viser til at når utøvernes organisasjoner sammen med Olympiatoppen viser til hvordan enkeltutøvere mislykkes i sine forsøk på å kombinere utdanning med idrett, er det et tegn som bør tas på største alvor. Disse medlemmer mener dette er særlig viktig all den tid Norge er en viktig idrettsnasjon.

Disse medlemmer viser til at mange toppidrettsutøvere ikke kan forventes å gjennomføre studier med 100 pst. studiebelastning, og at dette innebærer at de er avhengige av en viss grad av fleksibilitet fra både idretten og utdanningsinstitusjonene. Dette begrunner tilrettelegging for toppidrettsutøvere og deres utviklingsmuligheter.

Disse medlemmer viser til at for eksempel Statens lånekasse for utdanning, etablert av Arbeiderpartiregjeringen i 1947, gjør det mulig for vanlige mennesker å skaffe seg en utdanning. I dag kan Lånekassen gi støtte til universitets- og høyskoleutdanning inntil åtte år, men det er en forutsetning for støtte at søkeren har en studiebelastning på minst 50 pst. Men med økt fleksibi-

litet og bedre tilrettelegging kan vi møte toppidrettsutøvernes særskilte utfordringer.

Disse medlemmer vil åpne for at toppidrettsutøvere og andre med særlig grunn får mulighet til å søke om utdanningsstøtte ut over åtte år. Dette skal begrunnes særskilt og søkes om til Lånekassen på gitte vilkår. Disse medlemmer vil også be regjeringen om å utrede en endring av kravet om 50 pst. studiebelastning for å få utdanningsstøtte i Lånekassen for å bidra til at hele samfunnet, inkludert toppidrettsutøvere, kan få bedre muligheter til kompetanseopbygg kombinert med arbeid.

Disse medlemmer vil framheve at en viktig begrunnelse for forslaget er at dagens regelverk og støtteordninger ikke fungerer. Praksisen varierer såpass mellom læresteder at det blir vilkårlig om og i hvilken grad toppidrettsutøvere får tilrettelegging. Hverken samfunnet eller den enkelte er tjent med at noen toppidrettsutøvere tvinges til å velge mellom å studere eller drive idrett på høyeste nivå, eller at dette skal avhenge av lærestedets velvilje.

Toppidrettsutøvere er en yrkesgruppe som må være innstilt på å endre yrke i ung alder. Derfor er det, både for utøveren og for samfunnet, viktig å kunne kombinere toppidrett med utdanning. Det må være et mål for utdannings- og kompetansepolitikken å sikre alle lik tilgang til utdanning og kompetanseheving. Å hindre tilrettelegging fordi andre også kan trenge tilrettelegging, er et meningsløst argument i et utdanningssystem innrettet for like muligheter. Det er verdt å merke seg at forslaget også omfatter tilrettelegging for utdanning for toppidretten for parautøvere.

Disse medlemmer mener derfor at regjeringen må sørge for at det etableres flere tilpassede studietilbud og legges bedre til rette for deltidsstudenter, og viser til at Arbeiderpartiet i sine alternative budsjetter over flere år har foreslått å gjennomføre en bred kompetansereform i samarbeid med partene i arbeidslivet. Disse medlemmer mener at utdanningsinstitusjonene, både universiteter, høyskoler og fagskoler, må være flinkere til å utvikle flere og tilpassede studietilbud til en studentgruppe i endring. Mange institusjoner er allerede gode på å tilpasse studiene, blant annet gjennom å tilby deltidsutdanninger. Av og til er det mindre justeringer som skal til for at flere skal kunne ta utdanning kombinert med for eksempel en idrettskarriere.

Gjennom bedre finansieringsmuligheter og flere og tilpassede studietilbud kan flere toppidrettsutøvere skaffe seg en utdanning. Det gagnar samfunnet, som vil få enda mer nødvendig kompetanse, og den enkelte utøver, som kan skaffe seg et levede grunnlag til tiden etter at idrettskarrieren er over.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen bidra til at toppidrettsutøvere kan ta utdanning, gjennom å utvikle flere tilpassede studietilbud.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at utdanningsinstitusjonene (universiteter, høyskoler og fagskoler) utvikler flere og tilpassede studietilbud.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det er viktig at utdanning ikke skal være forbeholdt utøvere innen store idretter med høy markedsverdi og gode sponsoravtaler. Derfor bør regelverket i Statens lånekasse for utdanning tilpasses for å imøtekomme situasjonen for toppidrettsutøvere og andre grupper med særskilte behov når det gjelder behov for utvidet tid til studiestøtte og lavere studieprogresjon.

Disse medlemmer foreslår derfor følgende:

«Stortinget ber regjeringen bidra til at toppidrettsutøvere og andre grupper med særskilte behov for tilpassede studieløp får mulighet til tilrettelagte studieplaner, og at det legges bedre til rette for deltidsstudenter. Regjeringen oppfordres i denne sammenheng til å utrede en endring av kravet om 50 pst. studiebelastning for å få utdanningsstøtte i Statens lånekasse for utdanning.»

«Stortinget ber regjeringen om å åpne for at toppidrettsutøvere og andre med særlig grunn får mulighet til å søke om utdanningsstøtte ut over åtte år. Dette skal begrunnes særskilt og søkes om til Statens lånekasse for utdanning.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til statsrådets uttalelse av 22. august 2018, hvor det fremkommer at regjeringen er i gang med en større kompetansereform hvor en del av arbeidet er å utrede tiltak som kan gjøre utdanningsstøtteordningene mer fleksible og dermed mer relevante for dem som ikke er tradisjonelle heltidsstudenter.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at universiteter og høyskoler må sikres et faglig og økonomisk handlingsrom som gjør det mulig å ivareta studenter som trenger særskilt tilrettelegging, på en god måte, samtidig som dette ikke rammer fellesskapets behov. Disse medlemmer er kritiske til at de endringer regjeringen har foreslått i forbindelse med statsbudsjettet for 2019 vedrørende stipendordningen for studenter, vil svekke studentenes muligheter for å få tilpasset studieløpet til sine individuelle behov. Dette vil ramme studenter med en topp-

idrettskarriere, og andre studenter som av ulike grunner trenger lengre tid for å gjennomføre studiene sine.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at regjeringens foreslåtte endringer i konverteringsordningen ikke er knyttet til fullføring på normert tid, men hvorvidt studenten fullfører påbegynt grad eller ikke. Det innebærer at alle studenter som har behov for tilrettelagt studieløp, eller av ulike årsaker har behov for lengre tid for å gjennomføre studiene sine, ikke vil berøres av den foreslåtte endringen.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen bidra til at toppidrettsutøvere og andre grupper med særskilte behov for tilpassede studieløp får mulighet til tilrettelagte studieplaner, og at det legges bedre til rette for deltidsstudenter. Regjeringen oppfordres i denne sammenheng til å utrede en endring av kravet om 50 pst. studiebelastning for å få utdanningsstøtte i Statens lånekasse for utdanning.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen om å åpne for at toppidrettsutøvere og andre med særlig grunn får mulighet til å søke om utdanningsstøtte ut over åtte år. Dette skal

begrunnes særskilt og søkes om til Statens lånekasse for utdanning.

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen bidra til at toppidrettsutøvere kan ta utdanning, gjennom å utvikle flere tilpassede studietilbud.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen sørge for at utdanningsinstitusjonene (universiteter, høyskoler og fagskoler) utvikler flere og tilpassede studietilbud.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:234 S (2017–2018) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Henriksen, Rigmor Aasrud, Kristian Torve, Nina Sandberg og Arild Grande om bedre tilrettelegging for toppidrettsutøvere og utdanning – vedtas ikke.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 27. november 2018

Roy Steffensen

leder

Marianne Synnes

ordfører

VEDLEGG 1**Brev fra Kunnskapsdepartementet v/statsråd Iselin Nybø til utdannings- og forskningskomiteen, datert 22. august 2018****Representantforslag – Dokument 8:234 S (2017–2018) om bedre tilrettelegging for toppidrettsutøvere og utdanning**

Det vises til brev 11. juni 2018 med anmodning om statsrådens kommentar til representantforslag 5. juni 2018 fra stortingsrepresentantene Kari Henriksen, Rigmor Aasrud, Kristian Torve, Nina Sandberg og Arild Grande om bedre tilrettelegging for toppidrettsutøvere og utdanning – Dokument 8:234 S (2017–2018). Representantene stiller her tre forslag:

1. Stortinget ber regjeringen bidra til at toppidrettsutøvere kan ta utdanning gjennom å utvikle flere tilpassede studietilbud, og legge bedre til rette for deltidsstudenter. Regjeringen oppfordres i denne sammenheng til å utrede en endring av kravet om 50 pst. studier for å få utdanningsstøtte i Statens lånekasse for utdanning.
2. Stortinget ber regjeringen å åpne for at toppidrettsutøvere og andre med særlig grunn får mulighet til å søke om utdanningsstøtte ut over åtte år. Dette skal begrunnes særskilt og søkes om til Statens lånekasse for utdanning.
3. Stortinget ber regjeringen følge opp at utdanningsinstitusjonene (universiteter, høyskoler og fagskoler) utvikler flere og tilpassede studietilbud.

Generelt vil jeg si meg enig med representantene Henriksen, Aasrud, Torve, Sandberg og Grande i at det er viktig at toppidrettsutøvere har mulighet til å ta utdanning slik at de er rustet for arbeidslivet når idrettskarrieren er over. Det er også i dag krav om å legge til rette for studenter med særskilte behov i universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven.

Når det gjelder den praktiske muligheten for tilpassing av studietilbud, er det først og fremst de aktuelle lærestedene, idrettsorganisasjonene og studentene som i samarbeid må finne fram til løsninger for at toppidrett og studier skal kunne kombineres på en god måte. Dette gjøres i stor grad i dag, blant annet gjennom samarbeid mellom Olympiatoppen og en rekke institusjoner om tilrettelegging av studiene.

Til forslag 1:

Formelt er det lagt til rette for tilrettelegging av studiegjennomføringen for studenter med særskilte behov i universitets- og høyskoleloven (uhl) § 4-3 Læringsmiljø nr. 5:

Institusjonene skal så langt det er mulig og rimelig legge studiesituasjonen til rette for studenter med særskil-

te behov. Tilretteleggingen må ikke føre til reduksjon av de faglige krav som stilles ved det enkelte studium.

Lov om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven) har en tilsvarende bestemmelse i § 14 Læringsmiljø fjerde ledd:

Fagskolen skal, så langt det er rimelig, legge studiesituasjonen til rette for studenter med særskilte behov. Tilretteleggingen skal ikke føre til en reduksjon av de faglige kravene som stilles i den enkelte utdanningen.

Ved universitetene og høyskolene er i tillegg utdanningsplanen et godt verktøy for å planlegge studieprogresjon i det tempoet som passer den enkelte toppidrettsutøverstudent.

Forslagsstillerne viser til at det ifølge Olympiatoppen er rundt 550 toppidrettsutøvere, der mange vil ha særskilt behov for tilrettelegging. De utgjør dermed en liten gruppe sett opp mot de i alt vel 250 000 studentene i høyere utdanning. Det kan heller ikke utelukkes at toppidrettsutøverne vil ønske å spre seg på nesten like mange studieprogram, om de da alle ønsker å studere.

For at det skal være økonomisk regningsvarende for universitetene og høyskolene å opprette særskilt tilrettelagte deltidsutdanninger, må de være sikre på at de har et tilstrekkelig antall studenter som ønsker å ta samme studieprogram i samme tempo. Spørsmålet er hvor lett det i praksis vil være å få til slike samkjørte grupper av toppidrettsutøvere, da jeg antar at ønskene og mulighetene deres for studieprogresjon vil variere ut fra både personlige forhold og ulike krav i de ulike idrettene.

Etter min vurdering kan det å videreutvikle digitale løsninger og nettbaserte tilbud være nyttig for denne gruppen, og i mange tilfeller mer treffsikkert enn deltidsstudier. Digitalisering er et av regjeringens satsningsområder i høyere utdanning, og jeg har stor tro på at det vil kunne bidra til bedre tilrettelegging for ulike studentgrupper, ikke minst dem som ønsker å kombinere studiene med en toppidrettskarriere med mye reising.

Etter gjeldende regelverk stilles det krav om at studiebelastningen må være minst 50 pst. for at det skal kunne gis økonomisk støtte gjennom Lånekassen til deltidsutdanning. Kravet har eksistert i lang tid og bygger blant annet på en prinsipiell tanke om at utdanningsstøtteordningen skal være forbeholdt personer som har utdanning som sin hovedbeskjeftigelse, dvs. personer som antas å bruke minst halvparten av en ordinær arbeidsuke på utdanningsaktiviteter.

Utdanningsstøtteordningen har historisk primært vært rettet inn mot unge førstegangsstudenter i heltidsutdanning. Utviklingen går imidlertid i retning av en stadig mer mangfoldig studentgruppe, som gir grunn til å vurdere justeringer i støtteordningen for å gjøre den bedre tilpasset ulike gruppers behov. Dette ble også fremholdt i Meld. St. 16 (2016–2017) *Kultur for kvalitet i høyere utdanning*.

Departementet er som del av arbeidet med kompetansereform i gang med å utrede tiltak som kan gjøre utdanningsstøtteordningene mer fleksible og dermed mer relevante for dem som ikke er tradisjonelle heltidsstudenter. Dagens minimumskrav om 50 pst. studiebelastning for å kunne få støtte er et av flere elementer som vil bli sett nærmere på i denne sammenhengen.

Jeg er enig med forslagsstillerne i at toppidrettsutøvere er en gruppe som kan ha særskilte utfordringer med å kombinere yrkesutøvelse og utdanning, men slike utfordringer har også andre grupper. Voksne som ønsker å ta etter- og videreutdanning ved siden av jobb, for å møte krav om omstilling i arbeidslivet, vil for eksempel også møte de samme utfordringene. Hvis en ordning innføres særskilt for toppidrettsutøvere, kan det tenkes flere grupper av støttemottakere som også vil be om lignende ordninger. For eksempel har personer med nedsatt funksjonsevne i dag spesielle rettigheter ved manglende tilrettelegging av studiene, og vil kunne ha nytte av en mer generell ordning som innbefatter redusert krav til studiebelastning for å kunne få støtte. Personer med tunge omsorgsoppgaver i familien og utøvende kunstnere med usikre inntektsutsikter er andre eksempler på grupper som vil kunne ha nytte av et lavere studiebelastningskrav. Dagens regelverk bygger på en likebehandling av alle grupper. En eventuell reduksjon i studiebelastningskravet åpner for at flere enn i dag vil kunne søke utdanningsstøtte, og vil dermed være en sak med budsjettkonsekvenser.

Det er gjort et grovmasket anslag over provenyeffekten av å redusere studiebelastningskravet i støtteordningen til 25 pst. eksklusivt for toppidrettsutøvere. Beregningene er basert på at ikke alle toppidrettsutøvere vil ta studier. Dersom 200 nye personer trer inn i støtteordningen med 25 pst. deltidsstøtte, er utgiftene til stipend og rentestøtte anslått til å øke med om lag 850 000 kroner (helårseffekt). Et redusert studiebelastningskrav kun for toppidrettsutøvere vil imidlertid bryte med prinsippet om likebehandling. Dersom samme endring i studiebelastningskravet gjøres generelt gjeldende for hele befolkningen, må det antas at langt flere nye personer vil være aktuelle for å motta støtte. Det er høyst usikkert hvor mange dette vil bli, men om antallet nye støttemottakere med 25 pst. deltidsstøtte eksempelvis skulle bli 5 000, anslås utgiftene til stipend og rentestøtte å øke med om lag 24 mill. kroner (helårseffekt).

Til forslag 2:

I dag er den totale tidsrammen for støtte til høyere utdanning og andre utdanninger som er omfattet av samme regelverk, blant annet fagskoleutdanning og videregående opplæring for voksne, åtte år. Grensen er den samme enten man mottar støtte til heltids- eller deltidsstudier. De aller fleste støttemottakerne mottar bare heltidsstøtte, og for denne gruppen mener jeg at en støttetidsramme på åtte år må kunne sies å være tilstrekkelig. For dem som bruker hele eller store deler av støttetidsrammen til deltidsstudier, kan en grense på åtte år likevel oppleves som snau. Om man eksempelvis utelukkende mottar støtte til 50 pst. deltidsstudier, vil man med normal studieprogresjon ikke kunne få støtte til å ta mer enn 240 studiepoeng, noe som svarer til fire års heltidsstudier.

Som nevnt i kommentaren til forslag 1, er departementet i gang med å utrede tiltak som kan gjøre utdanningsstøtteordningen mer fleksibel for dem som ikke er tradisjonelle heltidsstudenter. Reglene om støttetidsramme er aktuelle å se nærmere på i denne sammenhengen. To alternative tilnæringer bør etter mitt syn da vurderes:

A) En generell ordning som innebærer en viss, forholdsmessig utvidelse av støttetidsrammen for alle personer som periodevis har mottatt deltidsstøtte.

B) En særordning som gir klart avgrensede grupper med særlig grunn rett til en viss utvidelse av støttetidsrammen. En slik type ordning finnes for øvrig i dagens regelverk for støttemottakere som har blitt forsinket i utdanningen på grunn av sykdom, på grunn av at de har fått barn i utdanningsperioden, eller på grunn av manglende tilrettelegging for nedsatt funksjonsevne.

Siden toppidrettsutøvere er en gruppe som typisk vil ha behov for å bruke betydelige deler av støttetidsrammen til deltidsutdanning, er jeg enig med forslagsstillerne i at denne gruppen bør omfattes dersom det lages en ny særordning, jf. alternativ B over. Som også forslagsformuleringen indikerer, vil det imidlertid være andre grupper enn toppidrettsutøvere som også kan ha en god begrunnelse for å få utvidet støttetidsramme gjennom en slik særordning. I den forbindelse kan det være utfordringer med å lage gode og treffsikre avgrensingsregler, som oppleves som rettferdige av støtteordningens brukere og som er relativt enkle å forvalte. Slike utfordringer må det antas å bli mindre av dersom det lages en mer generell ordning, jf. alternativ A over. Uansett hvilken tilnærming som legges til grunn, vil en eventuell endring i reglene om støttetidsramme være en sak med budsjettkonsekvenser.

Det er gjort et grovmasket anslag over provenyeffekten av å innføre en særordning i støttetidsreglene for toppidrettsutøvere. En slik ordning kan tenkes utformet

på mange ulike måter, men vil uansett bryte med dagens regelverk der det som hovedprinsipp er likebehandling som er lagt til grunn. I beregningene nedenfor er det lagt til grunn en ordning som går ut på at toppidrettsutøvere kan få utvidet støttetidsrammen tilsvarende det antallet semester som de har mottatt mindre enn 50 pst. deltidsstøtte (innretningen forutsetter dermed at dagens studiebelastningskrav senkes, jf. forslag 1), likevel slik at det maksimalt kan gis fire semesters utvidelse. Med en slik innretning er det anslått at utgiftene til stipend og rentestøtte vil øke med om lag 1,3 mill. kroner (helårseffekt). Anslaget er basert på at 200 toppidrettsutøvere vil motta støtte i ett år utover dagens støttetidsramme, mens 100 vil motta støtte i to år ekstra. En slik endring vil også medføre økt behov for saksbehandlingskapasitet i Lånekassen, da søknader må behandles manuelt.

Dersom tilsvarende endring i støttetidsreglene gjøres generelt gjeldende for hele befolkningen, må det antas at betydelig flere vil motta støtte utover åtte år. Det er svært usikkert hvor mange dette vil bli, men om antallet med ett og to års utvidet støttetid eksempelvis skulle bli henholdsvis 1 000 og 500, anslås utgiftene til stipend og rentestøtte å øke med om lag 6 mill. kroner (helårseffekt). Dette kommer i tillegg til de anslåtte kostnadene ved å redusere studiebelastningskravet (jf. kommentar til forslag 1), siden den omtalte endringen i støttetidsreglene forutsetter at dagens studiebelastningskrav senkes.

Til forslag 3:

Hvor stor grad av tilrettelegging som er "mulig og rimelig", jf. uhl § 4-3 nr. 5 sitert over, vil variere mellom ulike studieprogram: I studier med obligatoriske krav til praksis og/eller laboratorieøvelser, ev. andre arbeidskrav som fordrer tilstedeværelse på bestemte tidspunkt, er det gjerne mindre rom for fleksibilitet enn i rent teoretiske studier.

Olympiatoppen bidrar til at utøverne kan studere ved at den har fastsatt krav til toppidrettsstatus slik at særforbundene kan gi de aktuelle utøverne nødvendig dokumentasjon for særskilte behov for tilrettelegging.

I tillegg har Olympiatoppen inngått avtaler med en rekke høyere utdanningsinstitusjoner om tilrettelegging av studier for at toppidrettsutøverne skal få mulighet å kombinere toppidrettsutøvelse med utdanning, se http://www.olympiatoppen.no/fagomraader/utdanning_og_karriere/toppidrettsstudier/studiesteder/avtaler_og_ordninger/page6907.html

Norges idrettshøgskole har dessuten en egen "idrettens kvote", der inntil ti studieplasser på førsteåret kan tildeles søkere som er innstilt av Olympiatoppen.

Institusjonene som har inngått avtale med Olympiatoppen om å tilrettelegge for at toppidrettsutøvere kan kombinere studier og idrett, har også egen kontaktperson for denne gruppen. Ved mange universiteter og høyskoler tilrettelegges det allerede godt for toppidrettsutøverstudentene. Samarbeid mellom Olympiatoppen og NTNU gjør at NTNU i år har over 200 idrettsstudenter med tilrettelagt studieløp – hvorav fem deltok i vinter-OL i Pyeongchang. Ved Høgskolen i Innlandet har over 150 toppidrettsstudenter tilrettelagte studieløp, med egne toppidrettsveiledere som bistår studentene med alt fra utdanningsplaner til gjennomføring. OsloMet – storbyuniversitetet nevner flere aktuelle former for tilrettelegging på sine nettsider:

- fleksibilitet i studieløpet
- fleksibilitet ved obligatorisk aktivitet
- individuell utdanningsplan
- desentralisert eksamen (dvs. at eksamen avvikles ved et alternativt lærested)

For at flere toppidrettsutøvere skal få tilrettelagte studietilbud, vil jeg imidlertid på egnet måte oppfordre de institusjonene som ikke allerede har en avtale med Olympiatoppen om tilrettelegging av studier og toppidrett, om å inngå slik avtale.

Avslutningsvis vil jeg minne om at tilrettelegging er noe som skjer begge veier – også idretten ved særforbundene har et ansvar for å hjelpe sine utøvere til å få gjennomført studier i perioden mens de er aktive. Tradisjonelt har det vært forskjeller mellom særforbundene mht. tilpasningen av samlinger og andre aktiviteter til studiene de aktuelle utøverne går på. I tillegg er det viktig at toppidrettsutøverne selv orienterer seg om mulighetene for tilrettelegging på ulike typer studieprogram når de søker opptak til høyere utdanning, samt at de så tidlig som mulig etter opptak melder fra om tilretteleggingsbehovet slik at lærestedet kan planlegge for dette. For at det skal bli lettere for toppidrettsutøverne å orientere seg om mulighetene for å kombinere studier og idrett, vil jeg også oppfordre universitetene og høyskolene om å gi tydelig og lett søkbar informasjon om dette på hjemmesidene sine.

VEDLEGG 2**Brev fra Kunnskapsdepartementet v/statsråd Iselin Nybø til Stortinget, datert 16. november 2018****Representantforslag — Dokument 8:234 S (2017—2018) om bedre tilrettelegging for toppidrettsutøvere og utdanning**

Jeg viser til brev fra Stortinget ved Utdannings- og forskningskomiteen 11. juni 2018 med anmodning om statsrådens kommentar til representantforslag 5. juni 2018 fra stortingsrepresentantene Kari Henriksen, Rigmor Aasrud, Kristian Torve, Nina Sandberg og Arild Grande om bedre tilrettelegging for toppidrettsutøvere og utdanning — Dokument 8:234 S (2017—2018). Jeg viser videre til mitt brev av 22. august 2018 til Stortinget som svar på anmodningen.

Slik brevet fra 22. august var utformet, kan det på enkelte punkter ha gitt rom for uklarheter. Jeg har derfor sett behov for å komme med noen presiseringer som knytter seg til hva som er gjeldende rett.

I brevet viste jeg til at det også i dag er krav om å legge til rette for studenter med særskilte behov i universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven. Jeg ser at denne setningen om tilrettelegging for de som har "særskilte behov" ikke var presis nok, og at det har vært mulig å tolke dette slik at også toppidrettsutøvere vil regnes som studenter med særskilte behov med ansvar for institusjonene for tilrettelegging, jf. universitets- og høyskoleloven (uhl.) § 4-3 femte ledd og fagskoleloven § 15.

Bestemmelsene om tilrettelegging i uhl. § 4-3 femte ledd og fagskoleloven § 15, slik de er utformet i dag, er ment å gi rettigheter til studenter med fysiske, psykososiale og læremessige utfordringer. Bestemmelsen er også ment å inkludere studenters utfordringer av mer midlertidig karakter, slik som for eksempel at en student trenger tilrettelegging av undervisning i forbindelse med amming. For tilfellene som kan falle inn under bestemmelsene om tilrettelegging, er det et krav om at tilretteleggingen ikke går på bekostning av de faglige kravene. Bestemmelsene er ikke ment å gjelde friske idrettsutøvere. Det er min oppfatning at det heller ikke dekning for en slik tolkning basert på forarbeidene til loven.

Jeg vil videre gjøre oppmerksom på at Kunnskapsdepartementet 29. august 2018 sendte på høring et forslag om endring av tilretteleggingsbestemmelsene i de to aktuelle lovene. Forslaget i høringsnotatet legger seg tett opp til bestemmelsen om tilrettelegging som følger av likestillings- og diskrimineringsloven § 21. Forslaget har som formål å gi bedre rettigheter for studenter med fysiske/psykososiale/læremessige mv. utfordringer. Lovforslaget utvider ikke gruppen studenter som kan få tilrettelegging, men utvider deres rett overfor institusjonen til å få det. Prinsippet om at tilrettelegging ikke kan gå på bekostning av de faglige kravene til studiet, ligger fortsatt til grunn.

Tilrettelegging for toppidrettsutøvere vil kunne vurderes av den enkelte institusjon blant annet med henvisning til uhl. § 4-2 om rett til individuell utdanningsplan. Det følger av denne bestemmelsen at det skal utarbeides en utdanningsplan når en student er tatt opp til studier som har et omfang på 60 studiepoeng eller mer. Kravet om individuelle utdanningsplaner ble tilføyd ved lov 28. juni 2002 nr. 62. Individuelle utdanningsplaner er ment å skulle sikre et tettere og mer forpliktende forhold mellom institusjonen og den enkelte student. Utdanningsplanens skal vise hvordan institusjonen legger til rette for at studenten kan komme gjennom et definert læringsmål. Det er ikke oppstilt tilsvarende krav om individuelle utdanningsplaner for studenter ved fagskoler. Departementet legger til grunn at det ikke er noe til hinder for at også fagskoler på eget initiativ vil kunne etablere ordninger med slike utdanningsplaner.